

11. Rejeski, W.J. and Mihalko, S.L. (2001), "Physical activity and quality of life in older adults", The Journals of Gerontology Series A: Biological Sciences and Medical Sciences, No. 56. pp. 23–35.
12. Wojciechowska, P. (2015), "Physical activity and human health", Studia Medyczne, No. 30 (4), pp. 254–260.

УДК 796.071.4(436)

Романчук О.В.
кандидат філологічних наук, доцент,
Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка, м. Дрогобич

ОСОБЛИВОСТІ ГУМАНІТАРНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ В СЕРЕДНІХ ПРОФЕСІЙНИХ ШКОЛАХ АВСТРІЇ

Стаття присвячена дослідженню системи підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання та спорту в середніх професійних школах Австрії. Мета роботи полягає у вивченні та аналізі особливостей гуманітарно-економічної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання та спорту в середніх професійних школах Австрії. Первинною ланкою системи неперервної професійної підготовки педагогічних кадрів зі спорту та фізичної культури є середня професійна освіта, що забезпечує підготовку фахівців з фізичного виховання для галузі позашкільної спортивно-виховної роботи, дошкільного виховання, сфери оздоровлення і реабілітації, а також для системи шкільної освіти початкового і базового рівня. Здійснений аналіз навчальних планів і програм професійної освіти педагогічних кадрів з фізичної культури і спорту австрійських середніх професійних шкіл доводить, що дисципліни циклу гуманітарно-економічної підготовки спрямовані на попередження формування технократичного і вузькопрофесійного мислення майбутнього фахівця та на становлення духовно багаті особистості, яка володіє розвиненим почуттям соціально-професійної відповідальності.

Ключові слова: система підготовки, вчителі, фізичне виховання та спорт, Австрія.

Романчук О. Особенности гуманитарно-экономической подготовки будущих учителей физического воспитания и спорта в средней профессиональной школе Австрии. *Статья посвящена исследованию системы подготовки будущих учителей физического воспитания и спорта в средних профессиональных школах Австрии. Цель работы заключается в изучении и анализе особенностей гуманитарно-экономической подготовки будущих учителей физического воспитания и спорта в средних профессиональных школах Австрии. Первичным звеном системы непрерывной профессиональной подготовки педагогических кадров по спорту и физической культуре является среднее профессиональное образование, которое обеспечивает подготовку специалистов по физическому воспитанию для отрасли внешкольной спортивно-воспитательной работы, дошкольного воспитания, сферы оздоровления и реабилитации, а также для системы школьного образования начального и базового уровня. Проведенный анализ учебных планов и программ профессионального образования педагогических кадров по физической культуре и спорту австрийских средних профессиональных школ доказывает, что дисциплины цикла гуманитарно-экономической подготовки направлены на предупреждение формирования технократического и узкопрофессионального мышления будущего специалиста и на становление духовно богатой личности, обладающей развитым чувством социально-профессиональной ответственности.*

Ключевые слова: система подготовки, учителя, физическое воспитание и спорт, Австрия.

Romanchuk O. Characteristics of humanitarian and economic constituent of future teachers of physical education and sports training in the secondary professional schools of Austria. *The article is devoted to the study of the system of preparation of future teachers of physical education and sports in secondary professional schools in Austria. The purpose of the paper is to study and analyze the peculiarities of the humanities and economic constituent of future teachers of physical education and sport training in secondary professional schools in Austria. The primary link of the system of continuous professional training of pedagogical staff in sports and physical culture is secondary vocational education, which provides training for specialists in the field of extracurricular sports and educational activities, preschool education, health improvement and rehabilitation, as well as for the primary and basic school education system in general. An analysis of the curricula and programs of professional education of teaching staff in physical culture and sports of Austrian secondary vocational schools proves that the disciplines of the cycle of humanitarian and economic training are aimed at preventing the formation of technocratic and narrow professional thinking of a future specialist and the formation of a spiritually rich personality who has a developed sense of social and professional responsibility. Systemic, purposeful humanitarian and economic training serves to the formation of the personal culture of the future teacher, the development of its adaptability, autonomy and initiative, as the foundations for the high professional level. Therefore, this cycle of training is a kind of mechanism for the humanization of vocational education in the pedagogical specialty "Movement and Sport", defines the personality of the future teacher as the main value of the pedagogical process. Its content is aimed at developing a holistic personality, harmonizing the spiritual and physical strength, and increasing readiness to fully realize the capabilities in professional activity.*

Key words: training system, teachers, physical education and sport, Austria.

Постановка проблеми. Актуальність підвищення якості професійної підготовки педагогічних кадрів зі спорту і

фізичної культури в нашій країні визначається насамперед потребами сучасної виховної практики, що відображають необхідність оптимізації процесу фізичного виховання молодих поколінь, повноцінного розвитку їх фізичних сил і можливостей, збереження і зміцнення їх здоров'я засобами спорту і фізичної культури. Якісно нові пріоритети фізичного виховання в умовах сьогодення актуалізують впровадження принципово нових підходів до професійної підготовки фахівців цього профілю.

Нові можливості для удосконалення теорії і практики професійної освіти кадрового забезпечення галузі фізичного виховання дітей і молоді відкриває австрійський досвід у цій царині. Прогресивні здобутки країни в галузі розбудови системи неперервної професійної освіти фахівців з фізичного виховання становлять неабиякий науковий інтерес, забезпечуючи високий рівень професійної підготовки спортивних педагогів, відповідно до світових стандартів, маючи багаті історичні традиції та накопичивши значний досвід у галузі професійної підготовки вчителів спорту в сучасних соціокультурних умовах.

Аналіз літературних джерел. Професійна підготовка фахівців з фізичного виховання та спорту досліджувалася у працях таких українських вчених, як Д. Воронін [1], Ю. О. Забіяко [3], Є.А. Захаріна [4], Є.Н. Приступа [5], М.В. Данилевич [2, 21], Н.І. Степанченко [6], Г. Шамардіна [7], Б.М. Шиян [8] та зарубіжних А. Craft [9], А. J. Cropley [10], Т. Fletcher [12], Р. Hastie [17], В. Grum [16], I. Voinar [22] науковців.

Різні аспекти австрійської системи професійної освіти у галузі фізичного виховання та спорту, а саме історичні, теоретичні, методичні структурно-організаційні засади підготовки вчителів фізичного виховання, вивчала ціла низка дослідників. Як ключові виділимо праці Eder F. [11], Groll H. [14], Größing St. [15], Heintel G. [18], Kleiner K. [19], Müllner R. [20].

Мета дослідження полягає у вивченні та аналізі особливостей гуманітарно-економічної підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання та спорту в середніх професійних школах Австрії.

Виклад основного матеріалу. Первинною ланкою системи неперервної професійної підготовки педагогічних кадрів зі спорту та фізичної культури є середня професійна освіта, що забезпечує підготовку фахівців з фізичного виховання для галузі позашкільної спортивно-виховної роботи, дошкільного виховання, сфери оздоровлення і реабілітації, а також для системи шкільної освіти початкового і базового рівня. Середня професійна освіта фахівців з фізичного виховання реалізується на базі профільних середніх навчальних закладів – академій спорту, що, окрім професійної підготовки педагогічних кадрів із спорту і фізичної культури, забезпечують також професійну освіту тренерських та інструкторських кадрів з різних видів спорту.

Особливості змісту та організації процесу професійної підготовки всіх фахівців спортивно-фізкультурного профілю у системі середньої професійної освіти Австрії регламентуються єдиними для усіх закладів навчальними планами, затвердженими відповідною постановою Міністерства освіти і культури [13]. З огляду на тематику і проблематику нашого дослідження, розглянемо докладніше чинні плани професійної підготовки педагогічних кадрів зі спорту і фізичної культури в системі середньої професійної освіти Австрії. Так, вихідним моментом і ключовим орієнтиром цього процесу постає широкий перелік професійних знань, умінь, навичок, особистісних якостей, необхідних для успішної професійної самореалізації спортивного педагога та задоволення суспільних запитів щодо фізичного розвитку і виховання молодих поколінь. Саме орієнтація і спрямованість на ці компетенції і якості, як прогнозовані кінцеві результати освіти, слугують відправною позицією при доборі змісту професійної підготовки педагогічних кадрів зі спорту і фізичної культури, обґрунтуванні структурно-організаційних аспектів освітнього процесу, визначенні технологій навчання тощо. Зокрема мова йде про:

- загально-професійні компетенції, які передбачають наявність базових психолого-педагогічних знань і умінь, потрібних для розв'язання широкого спектру освітніх і виховних завдань у розмаїтті педагогічних систем і ситуацій;
- фахово-предметні компетенції, що відображаються в системі специфічних для фахівця з фізичного виховання медико-біологічних, психологічних, педагогічних тощо знань і умінь, необхідних для виконання освітніх і виховних завдань у спортивно-фізкультурній діяльності на різних рівнях освіти;
- соціально-професійні компетенції, що охоплюють знання і практичні вміння, які стосуються суспільних цінностей фізичної культури і спорту та їх використання як дієвих засобів подолання соціальних проблем;
- навчально-методичні компетенції, тобто володіння специфічними для вчителя спорту і фізичної культури знаннями й умінями, що визначають здатність до розв'язання навчальних, виховних, розвивальних завдань у спортивній, фізкультурно-оздоровчій, здоров'язбережувальній і т. д. діяльності;
- особистісні якості, що охоплюють індивідуальні властивості й особистісні соціально та професійно важливі риси (гуманістична особистісна орієнтація, рефлексивна культура і т. д.), спрямовані на забезпечення результативності й високої якості педагогічної діяльності [13].

З огляду на такий діапазон професійних компетенцій та особистісних рис майбутніх учителів спорту процес їх професійної підготовки у системі середньої професійної освіти Австрії передбачає насамперед їх ґрунтовне ознайомлення із широким спектром професійних завдань і обов'язків та формування готовності до їх ефективного виконання. Зокрема зазначається, що вчитель спорту як кваліфікований педагог має бути готовим до забезпечення загальної фізичної підготовки дітей і молоді, поглибленої підготовки в межах хоча б одного виду спорту та організації фізично активного відпочинку і «спортивного дозвілля» різних вікових груп.

Відповідно до таких цілей чинною постановою про навчальні плани для професійної підготовки фахівців з фізичної культури і спорту встановлено низку вимог щодо структури та організації навчального процесу, серед них, по-перше, важливість врахування реалій професійної практики вчителя спорту у ході вивчення усіх дисциплін, особливо ж теоретичних курсів, по-друге, доцільність інтеграції навчальних предметів та посилення міжпредметних зв'язків між дисциплінами, по-третє, необхідність особистісної орієнтації і компетентісної спрямованості процесу професійної підготовки майбутніх педагогів [13].

Згідно з положеннями документу процес професійної освіти педагогічних кадрів зі спорту в середніх професійних освітніх закладах охоплює 4 навчальні семестри, спрямовані на освоєння цілої низки нормативних і варіативних навчальних курсів теоретичного і практичного характеру. Деталі теоретичної складової професійної підготовки майбутніх учителів спорту, зокрема її нормативного компоненту, відображено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Зміст та обсяг нормативного компоненту професійно-теоретичної підготовки майбутніх вчителів спорту в середніх професійних школах Австрії

Назва навчальної дисципліни	Кількість годин (на тиждень протягом семестру)			
	I	II	III	IV
Релігія	1	1	1	1
Німецька мова	2	2	–	–
Іноземна мова	2	2	2	2
Політична освіта	1	–	–	–
Біологія	1	–	–	–
Економіка	1	1	–	–
Історія фізичної культури і спорту	1	–	–	–
Фізкультурний і спортивний інвентар	1	–	–	–
Функціональна анатомія	2	–	–	–
Фізіологія та охорона здоров'я	–	2	2	2
Перша медична допомога	–	2	–	–
Педагогіка	2	–	–	–
Дидактика і методика	2	–	–	–
Психологія спорту	–	1	2	–
Менеджмент спорту	–	–	1	1
Біомеханіка	–	–	2	1
Теорія і методика спортивного тренування	2	2	2	–
Спортологічний семінар	2	2	2	2

Як бачимо із наведеної таблиці, особливе значення в процесі професійної освіти майбутніх вчителів спорту в австрійських середніх професійних школах відводиться їх гуманітарно-економічній підготовці, що реалізується через низку навчальних дисциплін, як-от «Релігія», «Політична освіта», «Економіка», «Німецька мова», «Іноземна мова». Аналіз нормативних документів і навчальних планів доводить, що, власне, релігійне виховання займає винятково важливе місце в структурі гуманітарної підготовки майбутнього вчителя спорту. Його суть – усвідомлення майбутніми педагогами християнської концепції життя, їх виховання в душі миру і християнської моралі. Також зроблено особливий акцент на осмислення явищ спорту з релігійної перспективи. Зокрема йдеться про важливість рефлексії, обґрунтування, опрацювання феномену спорту в контексті етичних, філософсько-антропологічних і теологічних ідей і положень. Тематика навчального курсу з релігії («Основи християнської моралі», «Тіло як храм Святого Духа», «Етика спорту», «Моральні цінності і спорт», «Конфліктні ситуації у спорті» та ін.) має здебільшого дискусійний, проблемний характер, що вимагає різнобічного бачення питань, критичного підходу до їх осмислення і розв'язання [13].

Політичне виховання майбутніх вчителів спорту натомість передбачає усвідомлення норм і принципів організації соціально-політичного життя австрійського суспільства і країни. Зокрема в межах відповідного навчального курсу акцентується увага на особливостях республіканського державоустрою, правах та обов'язках громадян республіки, формуванні установок на громадянсько-політичну відповідальність за добробут суспільства. Закономірно, що названі питання проєктуються і на сферу спорту, наприклад в рамках таких розділів і тем курсу, як «Держава і спорт», «Структура та організація австрійського спорту», «Спортивні інститути і їх функції», «Федеральні, обласні, районні і муніципальні інститути спорту» тощо. Завдяки цьому курс забезпечує належну обізнаність майбутніх педагогів із державною політикою у сфері спорту та їх готовність до ефективного виконання громадянських і професійних обов'язків.

Економічна підготовка майбутніх учителів спорту слугує формуванню широкого діапазону знань, умінь, навичок, необхідних для успішної професійної діяльності, професійної самореалізації та адаптації до динамічних умов життєдіяльності сучасного суспільства будь-якого фахівця незалежно від його профілю і спеціальності. Курс з економіки закладає основи формування в майбутніх педагогів ринкового економічного мислення, озброює їх методологією прийняття управлінських рішень, пов'язаних зі стратегією розвитку бізнесу, знайомить із шляхами забезпечення ефективності інвестиційних та інноваційних проєктів. Отож, основна мета курсу – формування теоретичних знань та практичних навичок у використанні економічних законів і закономірностей функціонування підприємства в умовах відкритої економіки та розвитку ринкових відносин. Виховання економічної культури, усвідомлення сучасних тенденцій і процесів в економічному житті цілком логічно і доцільно здійснюється на прикладах організації і ведення спортивного бізнесу, наприклад спортивних шкіл, клубів і т. д. [13].

Чітким професійним спрямуванням вирізняється і філологічна підготовка майбутніх педагогів у сфері спорту в Австрії. Так, вивчення німецької мови передбачає удосконалення комунікативної компетентності педагогічних кадрів зі

спорту, збагачення їх комунікативного досвіду, формування навичок конструктивної мовної поведінки у професійній сфері, що зумовлює ефективне спілкування з усіма суб'єктами спортивно-фізкультурної освіти, досконале володіння культурою монологу, діалогу, полілогу, належне опрацювання фахової літератури, засвоєння лексики і термінології своєї спеціальності тощо. Відтак, мета курсу «Німецька мова» у структурі гуманітарної підготовки майбутніх вчителів спорту в середніх професійних школах Австрії полягає у набутті професійно орієнтованих умінь і навичок досконалого володіння німецькою літературною мовою у відповідній фаховій сфері. Вивчаючи курс, майбутні педагоги знайомляться з основами фахового спілкування, засвоюють термінологію майбутньої спеціальності, формують стійкі комунікативні компетенції, потрібні у професійному спілкуванні.

Важливою складовою філологічної підготовки майбутніх педагогів у галузі спорту і фізичного виховання є іншомовна освіта, спрямована на формування здатності до іншомовної професійної комунікації та готовності до міжкультурного спілкування. З огляду на це, процес вивчення іноземної мови передбачає розвиток комунікативних вмінь майбутніх вчителів спорту в сферах професійного та ситуативного спілкування в усній і письмовій формах, навичок практичного володіння іноземною мовою в усіх видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, обумовленої професійними потребами, оволодіння новітньою фаховою інформацією і термінологією через іноземні джерела. У процесі освоєння іноземної мови акцентується увага на опрацюванні і перекладі іншомовної фахової літератури, підготовці спортивних оглядів, повідомлень і доповідей іноземною мовою, проведенні дискусій іноземною мовою щодо актуальних спортивних подій і фактів тощо [13].

Висновки. Здійснений аналіз навчальних планів і програм професійної освіти педагогічних кадрів з фізичної культури і спорту австрійських середніх професійних шкіл доводить, що дисципліни циклу гуманітарно-економічної підготовки спрямовані на попередження формування технократичного і вузькопрофесійного мислення майбутнього фахівця та на становлення духовно багатой особистості, яка володіє розвиненим почуттям соціально-професійної відповідальності. Системна, цілеспрямована гуманітарно-економічна підготовка слугує формуванню особистісної культури майбутнього педагога, розвитку його адаптивності, самостійності та ініціативності, закладаючи цим основи його високого професіоналізму. Відтак цей цикл підготовки постає своєрідним механізмом гуманізації професійної освіти за педагогічною спеціальністю «Рух і спорт», визначає особистість майбутнього педагога основною цінністю педагогічного процесу. Всього її зміст спрямований на те, щоб розвинути цілісну особистість, гармонізувати її духовні і фізичні сили, активізувати готовність повноцінно реалізувати свої можливості в здоровому і продуктивному стилі життя і професійній діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають в аналізі та вивченні всіх складових системи підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту в Австрії, проведенні компаративного аналізу та можливості використання його результатів у вітчизняній теорії і практиці педагогічної освіти за спортивно-фізкультурними напрямками й спеціальностями.

Література

1. Воронін Д. Питання готовності вчителів фізичної культури до професійної діяльності. В: Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. Зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Луцьк; 2011;2(14), с. 24–25.
2. Данилевич М. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: теоретико-методичний аспект: монографія. Львів: Піраміда; 2018. 460 с.
3. Забіяко Ю. О. Професійна підготовка фахівців фізичної культури та спорту. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2013;2:16–19.
4. Захаріна Є. А. Аналіз змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в вищих навчальних закладах України. В: Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). Зб. наук. пр. Київ; 2014;3К(44)14, с. 271–275.
5. Приступа Є. Глобалізаційні тенденції в системі підготовки фахівців в галузі фізичного виховання і спорту в Європі. В: Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. Тернопіль; 2004;4, с. 125–129.
6. Степанченко Н. І. Основні напрями вищої освіти з фізичного виховання в контексті ідей нової освітньої парадигми. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Київ; 2014;38, с. 439–446.
7. Шамардіна Г. Теорія концепції освітньої сфери фізичної культури. В: Єрмаков С. С, редактор. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. Зб. наук. пр. Харків; 2003;15, с. 101–106.
8. Шиян БМ. Теорія і методика фізичного виховання школярів: підручник. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан; 2001. Частина 1. 272 с.
9. Craft A. The Limits to Creativity in Education. British Journal of Educational Studies. 2003;51(2):113–127.
10. Cropley AJ. Creativity and Education: an Australian Perspective. The International Journal of Creativity & Problem Solving. 2012;22(1):9–25.
11. Eder F. Die Ausbildung von Lehrerinnen und Lehrern in Österreich / F. Eder // Innovative Ansätze in der Lehrerbildung im Ausland. – Münster, Waxmann, 2014. – S. 150-165.
12. Fletcher T. Developing principles of physical education teacher education practice through self-study. Physical Education and Sport Pedagogy. 2016; 21:347–365.
13. Gesamte Rechtsvorschrift für Lehrpläne – Ausbildung von Leibeserziehern und Sportlehrern, Fassung vom 09.12.2018 [Електронний ресурс] // Bundeskanzleramt : [Rechtsinformationssystem des Bundes] – Режим доступу : <https://www.ris.bka.gv.at/>
14. Groll H. Möglichkeiten und Grenzen einer Wissenschaft der Leibeserziehung / Idee und Gestalt der Leibeserziehung von heute. – Wien, Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst, 1969. – S. 71-81.

15. Größing St. Spektrum der Sportdidaktik, Limpert, 1979. – 375 S.
16. Grum Bl. Convention Thought and Practice in Physical Education Problems of Teaching and Implications of Change. Quest. 1998;583;45:17–23.
17. Hastie P. Sport Education: International Perspectives. Routledge; 2011. 240 p.
18. Heintel G. Überlegungen zur Lehrerinnenausbildung an der Universität / Guido Heintel // Schulheft. – 2000. – Nr. 97. – S. 154-161.
19. Kleiner K. Qualifizieren für morgen. Vergleich der neuen Studienpläne für Lehrerinnen im Unterrichtsfach «Bewegung und Sport» in Österreich / K. Kleiner // Bewegungserziehung. – 2002. – Nr. 56 (1). – S. 14-29.
20. Müllner R. Perspektiven der historischen Sport- und Bewegungskulturforschung / Wien, Lit Verlag, 2011. – 380 S.
21. Protsenko U., Pantiuk T., Romanchuk O., Danylevych M. Improvement features of the Ukrainian physical education system. Journal of Physical Education and Sport. 2016;16(1);19:113–117. DOI: 10.7752 / jpes.2016.01019.
22. Voinar I. Problems and Tendencies of Professionals Education in Physical Culture Area. Physical Education and Sport Pedagogy. 2011;17(1):44–50

Reference

1. Voronin D. Pytannia hotovnosti vchyteliv fizychnoi kultury do profesiinoi diialnosti. V: Fizyчне vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi. Zb. nauk. pr. Skhidnoievrop. nats. un-tu imeni Lesi Ukrainky. Lutsk; 2011;2(14), s. 24–25.
2. Danylevych M. V. Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia ta sportu do rekreatsiino-ozdorovchoi diialnosti: teoretyko-metodychnyi aspekt: monografii. Lviv: Piramida; 2018. 460 s.
3. Zabiako Yu.O. Profesiina pidhotovka fakhivtsiv fizychnoi kultury ta sportu. Fizyчне vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi. 2013;2:16–19.
4. Zakharina Ye. A. Analiz zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury v vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy. V: Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Dragomanova. Seria 15, Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizyчна kultura i sport). Zb. nauk. pr. Kyiv; 2014;3K(44)14, s. 271–275.
5. Prystupa Ye. Hlobalizatsiini tendentsii v systemi pidhotovky fakhivtsiv v haluzi fizychnoho vykhovannia i sportu v Yevropi. V: Naukovi zapysky Ternopilskoho nats. ped. un-tu im. V. Hnatiuka. Seria: Pedahohika. Ternopil; 2004;4, s. 125–129.
6. Stepanchenko N. I. Osnovni napriamy vyshchoi osvity z fizychnoho vykhovannia v konteksti idei novoi osvithoi paradyhmy. Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy. Kyiv; 2014;38, s. 439–446.
7. Shamardina H. Teoriia kontseptsii osvithoi sfery fizychnoi kultury. V: Yermakov S. S, redaktor. Pedahohika, psykholohiia ta medyko-biologichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. Zb. nauk. pr. Kharkiv; 2003;15, s. 101–106.
8. Shyian BM. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia shkolariv: pidruchnyk. Ternopil: Navchalna knyha-Bohdan; 2001. Chastyna 1. 272 s.
9. Craft A. The Limits to Creativity in Education. British Journal of Educational Studies. 2003;51(2):113–127.
10. Cropley AJ. Creativity and Education: an Australian Perspective. The International Journal of Creativity & Problem Solving. 2012;22(1):9–25.
11. Eder F. Die Ausbildung von Lehrerinnen und Lehrern in Österreich / F. Eder // Innovative Ansätze in der Lehrerbildung im Ausland. – Münster, Waxmann, 2014. – S. 150-165.
12. Fletcher T. Developing principles of physical education teacher education practice through self-study. Physical Education and Sport Pedagogy. 2016; 21:347–365.
13. Gesamte Rechtsvorschrift für Lehrpläne – Ausbildung von Leibeserziehern und Sportlehrern, Fassung vom 09.12.2018 // Bundeskanzleramt : [Rechtsinformationssystem des Bundes]: <https://www.ris.bka.gv.at/>
14. Groll H. Möglichkeiten und Grenzen einer Wissenschaft der Leibeserziehung / Idee und Gestalt der Leibeserziehung von heute. – Wien, Österreichischer Bundesverlag für Unterricht, Wissenschaft und Kunst, 1969. – S. 71-81.
15. Größing St. Spektrum der Sportdidaktik, Limpert, 1979. – 375 S.
16. Grum Bl. Convention Thought and Practice in Physical Education Problems of Teaching and Implications of Change. Quest. 1998;583;45:17–23.
17. Hastie P. Sport Education: International Perspectives. Routledge; 2011. 240 p.
18. Heintel G. Überlegungen zur Lehrerinnenausbildung an der Universität / Guido Heintel // Schulheft. – 2000. – Nr. 97. – S. 154-161.
19. Kleiner K. Qualifizieren für morgen. Vergleich der neuen Studienpläne für Lehrerinnen im Unterrichtsfach «Bewegung und Sport» in Österreich / K. Kleiner // Bewegungserziehung. – 2002. – Nr. 56 (1). – S. 14-29.
20. Müllner R. Perspektiven der historischen Sport- und Bewegungskulturforschung / Wien, Lit Verlag, 2011. – 380 S.
21. Protsenko U., Pantiuk T., Romanchuk O., Danylevych M. Improvement features of the Ukrainian physical education system. Journal of Physical Education and Sport. 2016;16(1);19:113–117. DOI: 10.7752 / jpes.2016.01019.
22. Voinar I. Problems and Tendencies of Professionals Education in Physical Culture Area. Physical Education and Sport Pedagogy. 2011;17(1):44–50